

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא פ"ט.

מכדי כל מיני איתנהו בחסימה. כלומר על כרחך שור לאו דוקא וכל שאר בהמות איתנהו בתורת חסימה דילפינן שור שור משנת צפ"ש שור שנגח את הפרה (ב"ק דף ק"ד) דגבי שנת חמיש וכל בהמתה וכיון דשור לאו דוקא למה לי דכתביה רחמנא לימחז לא תדוש

עין משפט נר מצווה

א ומי"י פ"ג מהל' שפירות
הל' ב טו"ע ח"מ סי'
שלה סעי' ב':
לא ב ג ד ה מי"י פ"ג
מהל' שפירות הל' ד
ועין בהשגות וזמנא
משנה סמג עשין לא
טו"ע ח"מ סי' שלם ספיק
ב':
לב ו ז מי"י שם הל' ה
טו"ע שם ספיק ג:
לב ח טו"ע שם ספיק
ד:
לד ט מי"י שם טו"ע שם
ספיק ג:
לה י מי"י שם הל' ה
טו"ע שם:
לז ב מי"י שם סמג שם
טו"ע שם:
לז ד מי"י שם פ"ג
הלכה ו טו"ע שם
ספיק טו:

(א) [צ"ק נד:] א רש"י
מ"ו וכן בלוקט לתא,
א כחיות כה. מה דהו,
ד) ובחיות אית בתומה
ועי' ברש"י שם דגריס
מרויחה (ה) [דגריס ה],
ו) ב"ק טוסף: דמיס,
(ז) [גמדר טו], ח) [עי'
כחיות ונדנה וכל דוכתא
מפרש העטם באופן אחר],
(ט) [דגריס יד], י) [פרק
ית], יא) גיר' רש"י חזק
חזק, יב) דוקא גידולי קרקע
אלמלא כ"ל, יג) דוקא
ט) דבר חוס' היה היה
גליון. רש"י, טו) חזק גמר
למעשר וכלי' רש"י.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שבעת
וכי דעכשיו: (ב) תוס'
ד"ה אמר וכו' לא תשיב
גמר אלף שנגמרה וכו'
והד"ה פ"ג ד"ה הבודל:
(ג) ד"ה פועל וכו' ועוד
למאי דמסקי רבא דלא
יספוט:

מוסף רש"י

יצא החובל והמחבץ
והמגבן שאין גידולי
קרקע. דנה גידולי הארץ
קרי (בהמות) על שם
שהארץ מגדלתן במעשה
וספחה. אלף גידולים מן
הארץ לאו קרי אלף דבר
הנמנע מן הקרקע ולא
בהמות (טובה יא): שבע
שכיבוע ושבע שחילוקו
נתחייבו בחלה. דלמי
בחלה (גמדר טו) צנאס
אל הארץ, והי בלו (נדח
וניתא צפרי ר'
ישמעאל אמר שיה הכחוש
ביאה ו מכל ביאות
שנתורה שנתון נאמר כי
כחלו כי ייחלף וכן
צנאס, ללמדן עינין
שכנסו לה נתחייבו (בתובת
והא נתחייבו
במעשר. דמעשר כתיב
(דגריס ד) תבואת זרע,
עד שיבא כל אחד ואחד את
שלו (נדח יח): או: דלמי
דגן תבואת זרע המיוחדת
לקי ועוד שהרי תלה הכחוש
המעשר במנין שנת
השמיטה, דכתיב (דגריס
טו) צנה השלישית שנת
המעשר, ושמיטות לא מנו
אלא משכסו וחילוק,
דלמחרין בסדר שולם,

גידולי קרקע יצא החובל בו'. גריס בכל מערבין (עירובין דף כו):
חשיב צעלי חייס גידולי קרקע דריש ונתנה הכסף צבקר
וצללן מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע תס קרי להו
גידולי קרקע לפי שזונו מן הקרקע אצל הכס מפיך שפיר חולב
ומגבן דלא הו כלל דיש שהוא

גודל ולומת מן הקרקע:
ס"ד אמינא הואי' ובתיב קמה קמה
שתי פעמים. ומינה הא
אינטריך חד לרבות כל צעלי קמה
וחד לרבות אדם בתלוש וי"ל דה"ק
סד"א דלא נדרש חד מהנך דרשות
לצעיל אצל נדרש לרבות חולב
דמסתבר טפי למדרש הכי ולספרים
דגרסי הואיל וכתיב קמה לרבות כל
צעלי קמה נרבה נמי הא א"ש טפי
דמכל צעלי קמה משמע שפיר צעלי
חייס שהס צעלי קומה ומינה אכתי
נרבה מקמה דבר שאין גידולו מן
הארץ כגון חולב וכי תימא דיש
דכתב רחמנא ל"ל אינטריך לרבות
תלוש דאי לא כתיב דיש אלף לא
תחסוס שור במלאכה הוה מוקמינא
ליה דוקא צמחור דומיא דפועל
דה"ג ספיק ל"ל דיש להותא חולב
מכי תבא נפקא דוקא צמחור אלמלא
אית לן לאוקמי שור דומיא דאדם
ועוד דאינטריך דיש לכמה דרשות
דבסמוך: **י"א המנבש בבצ"י.**
נראה דאי לאו ואל כליך לא תמן לא
הוה דרשינן מדיש אלף מה דיש
מיוחד שלא נגמרה מלאכתו למעשר
אצל לשעת גמר מלאכתו שאין עריך
לקרקע לא הוה דרשינן ליה אצל
השתא דכתב ואל כליך למדרש
בשעת גמר מלאכה דרשינן נמי
מדיש להי: **י"ב ה"ש המקמף**
והאופה. תימה לר"י דבשלמא אופה
אינטריך למיתני אע"ג דתנא לש
משום דמסכת דחייב בחלה אפילו לא
לש ע"י אפייה דלמרינן צפרק כל
שעה (פסחים דף לו. ע"ש) הדובשינן
והאיסקריטין כו' אפסן צאילפס
פטורין צמור חייבין אלף מקטף
אמאי תני לה וכי יש מקטף בלא
לישה: **י"ג הכי חלה נמי לא.**
דחלה בחולה לארץ לא הויה אלף
מדבנן כדמוכח צפ"ש עד כמה (בסויות
דף כו): **מ"ד מעשר קגריה**
גמר בו. דליון דאס היו חייבין
במעשר הוה חשיב גמר מלאכה
למעשר אחר המירוח והיינו הולכים
במר אותה גמר מלאכה כי אין
חייבין נמי לא הוה פחות ומיזיל
בזרה ואמאי אזלינן בזר חלה:
אמר רבינא ברוך ותני. דהשתא
דקתני צמדא למעשר ולחלה
מוכח שפיר דלא נקט למעשר אלף
לאפוקי היכא דלא שייך חלה כגון
בדל צממרים אצל היכא דשייך חלה
לא חשיב (ט) אלף שנגמרה מלאכתה
לחלה אצל כי הוה צמדא צרימא

מכדי אכל מילי איתנהו בחסימה דילפינן שור
שור משבת א"כ לכתוב רחמנא לא תדוש
בחסימה ישור דכתב רחמנא למה לי לאקושי
חוסם לנחםס ונחםס לחוסם מה חוסם אוכל
במחובר אף נחםס אוכל במחובר ומה נחםס
אוכל בתלוש אף חוסם אוכל בתלוש ת"ר דיש
מה דיש מיוחד דבר שגידולי קרקע (ובשעת
גמר מלאכה) ופועל אוכל בו אף כל שגידולי
קרקע פועל אוכל בו יצא החובל והמחבץ
והמגבן שאין גידולי קרקע ואין פועל אוכל
בו למה לי? מכי תבא בכרם רעך נפקא
איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכתיב
קמה לרבות כל בעלי קמה לרבות נמי מידי
דלאו גדולי קרקע נינהו קמ"ל תניא אידך
דיש מה דיש מיוחד דבר שבשעת גמר
מלאכה פועל אוכל בו אף כל שהוא בשעת
גמר מלאכה פועל אוכל בו יצא המנבש
בשומים ובבצלים הואיל ואין גמר מלאכה
אין פועל אוכל בהם למה לי? מואל כליך
לא תתן נפקא לא צריכא דאע"ג דקא משליף
קמיני מביני אלימי תניא אידך דיש מה
דיש מיוחד דבר שלא נגמרה מלאכתו
למעשר פועל אוכל בו אף כל שלא נגמרה
מלאכתו למעשר פועל אוכל בו יצא הבודל
בתמרים ובגרוגרות הואיל ונגמרה מלאכתו
למעשר אין פועל אוכל בו והתניא הבודל
בתמרים ובגרוגרות פועל אוכל בו אמר רב
פפא יכי תניא ההיא בתוחליני תניא אידך
דיש מה דיש מיוחד דבר שלא נגמרה
מלאכתו לחלה ופועל אוכל בו אף כל דבר
שלא נגמרה מלאכתו לחלה פועל אוכל בו
יצא ה"ש והמקמף והאופה שנגמרה מלאכתו
לחלה דאין פועל אוכל בו והלא נגמרה
מלאכתו למעשר לא קשיא בחוצה לארץ
עסקינן דליכא מעשר אי הכי חלה נמי ליכא
אלא לעולם בארץ ולא קשיא בשבע שכיבשו
ובשבע שחילקו דאמר מר שבע שכיבשו
ושבע שחילקו נתחייבו בחלה ולא נתחייבו
במעשר מידי מעשר קא גרים גמר מלאכה
קא גרים אלא אמר רבינא כרוך ותני דיש
מה דיש מיוחד דבר שלא נגמר מלאכתו
למעשר ולחלה ופועל אוכל בו אף כל שלא
נגמר מלאכתו למעשר ולחלה פועל אוכל בו
איבעיא להו פועל מהו שיהבהב באור ויאכל
מי הוה כענבים ודבר אחר או לא תא שמע
דרשא' בעה"ב להשקות פועלים יין כדי שלא
יאכלו ענבים הרבה דרשאין פועלין למבל
פיתם בציר כדי שיאכלו ענבים הרבה
לאכשורי

מכדי כל מיני איתנהו בחסימה. כלומר על כרחך שור לאו דוקא וכל שאר בהמות איתנהו בתורת חסימה דילפינן שור שור משנת צפ"ש שור שנגח את הפרה (ב"ק דף ק"ד) דגבי שנת חמיש וכל בהמתה וכיון דשור לאו דוקא למה לי דכתביה רחמנא לימחז לא תדוש בחסימה: **לאקושי חוסם לנחםס.** אדם לשור ושור לאדם לענין אכילת פועלין: **בשעת גמר מלאכה.** זו היא שעת גמרו: **המחבץ.** מיני חריצי חלב: **בשעת גמר מלאכה.** (ה) ועכשיו הוא גומר מלאכתו ומתניחין לאחר גמר מלאכה קאמר דאין אוכלין כגון נתפרסו עיגוליין: **המנבש.** קא ס"ד שעורק מבינין שאין ימות: **דקא משליף קמיני.** יש צבצלין שמסתרסין ולא יהו גסים ועולם וקורין אותן צלע"ו יצ"ש ועוקרין אותן מנין הגדולים להרחיב מקום ולהתפשט דאיכא השתא נתינה לכליו של צעל הבית ולא ממעט מאל כליך לא תמן וממעט להו מדיש דלאו שעת גמר מלאכה הוא דעיקר פועלה משום תקון גדולין הוא שהס מחוברין ועומדין: **הבודל בתמרים ובגרוגרות.** שמדוקות זו צו ומצדינן צמגרייה: **בסוללי.** תמרים רעים שאין מתבשלין צאלין ומכניסין לקיום צכלי של כפות תמרים ושמן חותלות ומתחממות ומתבשלות וקודם שנתבשלו קאמר דהבודל מהן פועל אוכל בהן דלא נגמרה מלאכתן למעשר: **ה"ש.** משנתן המים וילגלג נתחייב בחלה ועדיין לריסה ללוש ולשוף ולצעות הרבה: **והמקמף.** עורך וטח פניהו: **וסיפוק ליה משום מעשר.** והלא נגמרה מלאכתו למעשר וטמינה והרקדה דמקמי ליה נמי לא אכיל: **נתחייבו בחלה ולא נתחייבו במעשר.** (צפ"ק דקדושין) [ספרי פ' שנת] דכתיב צבואכס אל הארץ: **שינה הכחוש ביאה זו מכל ביאות שנתורה שאלמר בהן כי תבואו וכאן נאמר צבואכס משנכנסו לארץ נתחייבו בחלה אצל במעשר לא נתחייבו חלה לאחר ירושה וישיבה (ט) דכתיב עשר תעשרט וכתיב צתריה צמקוס אשר יבחר עד שנצמרה סילה לא נתחייבו והיינו לאחר כיבוש וחילוק דכתיב ציהושע (ו) שנה השלישית שנת מעשר, ושמיטות לא מנו אלף משכסו וחילוק, דלמחרין בסדר שולם,**

למעשר לחוד הוה משמע דכ"מ אזלינן בזר א גמר מלאכה למעשר: **והבודל** בתמרים. אע"פ דליכא מעשר אלף מדבנן חשיבא גמר מלאכתן למעשר כיון דאי הוה צהו מעשר מדאורייתא הוה אזלינן בזר גמר מלאכתו למעשר: **פועל** מהו שיהבהב. פי' צנוקטרס שאור ממתקו וצעי אס שרי להצבז ולמתוק ע"י קן יאכל יותר אי הוה כענבים ודבר אחר או לא וקשה לר"ת דמאי קאמר צסמוך מפרין ע"ג סלע מאי מתוקי פירא איכא היכא ס"ד דמקשה דליכא מתוקי פירא א"כ למה מפרין ועוד למאי דמסיק (ט) הכא דלא יספות צמלח הוה משום מעשר הא לאו הכי שרי לספות צמלח א"כ כ"ש דשרי להצבז דספיתא צמלח דמאי טפי

מה דיש מיוחד שלא נגמרה מלאכתו ולחלה שהן דברים הנהוגין בו אף כל שלא נגמרה מלאכתו לדבר הנהוג בו אס למעשר לחודיה למעשר אס לחלה לחלה יאל הבודל בתמרים דנגמר למעשר ואין בהם דבר מאוחר ממנו ויאל הלס שנגמרה מלאכתו למאוחר שבו: **מהו שיהצבז צאור.** את המלילות והאור ממתק טעמו וכן הענבים: אכשורי
קאמר צסמוך מפרין ע"ג סלע מאי מתוקי פירא איכא היכא ס"ד דמקשה דליכא מתוקי פירא א"כ למה מפרין ועוד למאי דמסיק (ט) הכא דלא יספות צמלח הוה משום מעשר הא לאו הכי שרי לספות צמלח א"כ כ"ש דשרי להצבז דספיתא צמלח דמאי טפי

פמ: השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

לח א ב מיי פ"ב מהל' שירות הל' י ועין בהשגות ובמגיד משנה סג עשן לה טו"ע ח"מ ס' של סעף י:
 לב ג מיי שם הלכה ח טו"ע עס סעף ב:
 ב ד ה מיי שם הל' י ועין בהשגות ובמגיד משנה טו"ע עס סעף י:
 מא ו מיי שם הל' ד טו"ע עס סעף ב:
 מב ז מיי פ"ה מהלכות מעשר הלכה י יא טו"ע י"ד ק"י של סעף ק וסעף קא:
 מג ח ט מיי שם הל' י ועין בהשגות ובמגיד משנה טו"ע עס סעף י:
 מד י מיי פ"ה מהלכות מעשר הל' י טו"ע עס י"ד י"ד ק"י של סעף כג:

טפי לענבים ודבר אחר מהבהב כדמוכח בסמוך ומתוך הסוגיא משמע שלא פשט כלום ונראה לר"ת דבראוי לאכילה פשיטא ליה דשרי הבהב דלה הוא אלא בסומי פירא אלא באומן שאינן ראוין לאכילה אלא ע"י הדחק ומהבהבן כדי שיהיו טובים לאכול מציעא ליה אי הו כענבים ודבר אחר כיון דע"י הבהב אוכל הרבה או דלמא לא שנה הבהב זה מהבהב בפירות מתוקים דשרי ופשיט מרשאים פועלים לטבל פתן בציר וסדר השתא בפועלין שאין יכולין לאכול אלא ע"י הדחק ומדמי ליה לאכול שאינו ראוי אלא ע"י הדחק ומיהו לישנא דשיאכלו ענבים הרבה משמע שיכולין לאכול בלאו הכי ותו פשיט מאוכלין בראשי אומניות ובלבד שלא יהבהבו ולא קאי אראשי אומניות דהנהו שרי להבהב שראוין לאכילה אלא ובלבד שלא יהבהבו דבנדים שאינם ראויים לאכילה קאמר והשתא קאמר שפיר מאי מתוקי פירא איכא דעל ידי הפרכה לא יתקנו יותר אותן שאינן ראויין לאכילה דאינן אלא למתק אותן שכבר היו ראויין והא פשיטא דשרי ור"ת מ"ש צטול מלאכה הוא דקאסרה ברייתא ואמי נמי שפיר הא דקאמר רבא לא יספות במלח משום מעשר אבל אי לאו הכי שרי היינו בראוין לאכילה אבל צבא שפירא ראויים לאכילה מייציעא לן הבהב וספיתא פשיטא לן דהו כענבים וד"ה דקאמר מעיקרא ונראה לר"י דלפי ר"ת לא אסור ענבים וד"ה אלא דוקא באין ראויין ואמי שפיר הא דקאמר דלמא כענבים וד"ה היינו דוקא באין ראויין דבראויין שרי דמשמע במילתיה דרבא ויש ליישב שיטת הקוב"ע דמה שהקשה דאי ליכא מיתוק אמאי מפרך איכא למימר מפרך ומשכר לחמיכות קטנות כדי שיוכל לתת צפיו במעט מעט א דשרי ענבים וד"ה אלא לרבא אי לאו משום מעשר משום שנתן לו צב"ע רשות לאכול דזהכי איירי וברייתא נמי דשרי לספות באחת אחת היינו משום דמייירי בק"ץ:

קו"ץ אחת אחת אוב"ב. פירש בקונטרס ק"ץ עם צב"ע על מנת שאכל דהשתא הו כעין מקח נראה לר"ת דלפירושו קאי ארישא אשכרו לעדור דאי אשכרו לקזור למה יתנה צחנס כיון דמן התורה אוכל וקליפה נמי אמאי מהניא שלא יאכל שמים שמים כיון דעל חנס הוא קו"ץ וקשה קנת דמאי פריך כיון דק"ץ כל מאי דבעי לאכול למה פשוט לו כל כך שיוכל לאכול במלח משום דק"ץ הא לא פירש לאכול במלח ואינטריך לק"ץ דמדינא לא הוה אכיל כלל כיון ששכרו לעדור ור"ח פירש ק"ץ שהתנה שלא לאכול אלא עשר פירות או עשרים והשתא פריך שפיר במאי דבעי יאכלנס: **שתיים שתיים** א"א יאב"ב. דמקח קובע דבדר שנגמרה מלאכתו למעשר וכי תלש שמים ביחד חשיבי גורן כדיליף בסמוך שהלוקח לא יעשה גורן אחר: **בארץ קבעא ספיתא**. והיה דלעיל דקתני לא יספות מייירי בארץ ור"ת ואמאי לא מוקי לה היה דלא יספות משום ענבים ודבר אחר כדאמר מעיקרא והיה דספת במלח קאי אסיפא ומייירי זין בארץ זין בחו"ל לארץ וקמ"ל דלא קבעא ספיתא והשתא לא תקשי ליה הא דפריך אדאזי וי"ל דאי לאו דאשמועינן בשום מקום דספיתא קבעא לא הו אשמועינן שום חידוש היה בריתא דסופת ולמי מוקי להיהא דלא יספות בארץ משום דספיתא קבעא והשתא קמ"ל היהא דסופת דאע"ג דבארץ קבעא בחו"ל לא קבעא: **וירתי מנ"ץ דקבעא ספיתא**. מקח נמי קבעא בתרתי כדאמר לעיל אלא משום דבספיתא קיימינן נקט ספיתא: **כי קבעא בעמיר גורנה**. אסמכתא היא: **המרכסות בתבואה**. לא לעשות לחם מייירי דהיכא דשייכא חלה לא אזלינן בדר גמר מלאכה למעשר אלא בתבואה לעשות קליות או שתי מייירי: והדשות

אכשורי גברא. להכין עמנו לאכילה מרובה לא מייציעא לן שהרי לא אסרה עליו תורה והאי לאו כענבים ודבר אחר דמי דהתם גבי ענבים אכשורי פירא הוא: **פועלין אוכלין ענבים**. כל אכילתן משהין עד שמגיעין לראש אומניות שהן בגלוי והשמש מכה אותן וממתקן: **ראשי אומניות**. ראשי שורות הכרס בלשון ארמי אוזייתא^א ובלע"ז אורמ"ן: **הסם משום צטול מלאכה**. הסם שמצטל עמנו כשמהבהב: **דאיכא אשמו ונניו**. שלא נשכרו אלא בעל הבית ומהבהבין לו: **ולא יכמור**. יחמס שמטמינס בעפר חס: **ולא יפריך**. בלע"ז צלע"ז כמו שעושין לתפוחים: **על יד**. מיד ליד: **עוררין מוסקין** בזורין גודרין כולם לשון לקיטה הן לכל מין ומין: **ופטורין**. מן המעשר ולא אמרינן מקח הוא לפי שאין זה תנאי שכן אלא התורה זמנה להם: **צפיתם לא יאכלו**. משום דינא נקט ליה לפי שאוכלין הרבה: **לא יספות**. יטבול. קס"ד משום ענבים ודבר אחר קאמר ולא משום מעשר אלמא אכשורי פירא אסור: **מלח ודאי כענבים ודבר אחר דמי**. ואע"ג דעלייהו דענבים קח מצד ליה ולאו מילתא בצפיה נפשיה הוא ספת מ"מ דבר אחר הוא אכל מהבהב אימא לך דשרי: **לעדור**. לחפור: **לקשקש**. לכקות שרשים המגולים: **הרי זה לא יאכל**. מן הזיתים שבאילן דבעינן שעת גמר מלאכה: **שכרו לצזור**. בענבים: **למסוק**. צוימים: **לגט**. בשאר פירות אותן הנושרין על גב הקרקע: **ק"ץ**. והתנה עם בעל הבית ע"מ שאוכל הוה ליה כעין מקח: **אחס אחס אוכל**. דפחות משמים לא חייל אסור עם גורן דבדר שלא נגמרה מלאכתו: **שמים שמים לא יאכל**. דשמים ממי מטי להו מילתא דחשיבותא כגון קליפה או מקח חייל עלייהו עם גורן כדיליף אסמכתא מקרא לקמן וקביעותא דקליפה ומקח דרבנן היא כדאמרן לעיל (פס): דאי מדאורייתא אין חילוק בין שמים לאחת: **וסופת במלח ואוכל**. קס"ד ספיתא במעשר לא מהניא ולא נקט ליה אלא לאשמועינן דלא מעכב עליה בעל הבית: **אחייל**. אינטריך לאשמועינן: **אלא לאו ארישא**. דלא ק"ץ: **כאן בארץ כאן בחו"ל לארץ**. וספיתא לאו משום ענבים ודבר אחר לענין דינא נקט לה אלא משום חשיבות אכילה לענין מעשר נקט ליה ואסיפא קאי: **בארץ דמעשר דאורייתא** הוקבעה ספיתא דספיתא במלח גמר מלאכתיהו דגלי דעמיה דלית ליה גורן אחרינא: **מוסר לכתחילה**. בתמיה. היכא דמעשר דידיה מדרבנן תקבע ליה ספיתא מדרבנן דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון: **סרטי קבעא ספיתא**. כדיליף לקמן בפחות משמים לא הו גורן: **ק"ץ זין ספת זבין לא ספת**. קליפה משוי גורן כשהן שמים ואחת אחת אוכל שמים לא יאכל וכיון דאכילה ע"י קליפה ליתא צשמים אלא באחת לא קבע צהם ספיתא משום הכי קתני סופת במלח ואוכל ואסיפא דוקא קאי: **לא ק"ץ ולא ספת אוכל שמים**. ספת לא יאכל שמים דקבעא ספיתא ומשום הכי קתני צברייתא קמיייתא ולא יספות דלאו בק"ץ איירי ואכילתו צשמים שמים: **וסרטי דקבעא ספיתא מנ"ץ**. כלומר מנ"ץ דבעינן תרתי וצ"ל לא: **כי קבעא בעמיר גורנה**. אין גורן בלא קיצור ואין קיצור פחות משמים: **המרכסות בתבואה**. לא שורין שעורין צמים ומייציעין אותן בתנור ושין אותן צפרות להסיר קליפתן והוא חושלא: והדשות

(א) פי' שהוא כמו גרוד אילנה. רש"ל [ע"י ערוך ערך גר ד' ט' ו' צ"ב י"א]. (ב) [בפס"י והל' דשרין].

תורה אור השלם
 1 והקדמה לא ידעו מחשבות י' ולא הבינו עצמו פי' קבצם פעמיר גר'ה: מיכה ד יב

הגהות הב"ח
 (א) גמ' עוררין בתלמי (וגר'ין). מו"מ וי"ב ס"א (וגר'ין): (ב) שם ק"ץ אחת אחת יאכל כלי' ואת ו' ממק:

הגהות הגר"א
 [א] רש"י ד"ה המרכסות בתבואה שצ"ח ס"י י"ב ומנ"ס פי' שמהלכות עליהן לדרבס כמו (שעיה מ) והרכסות לבקעה וכו' צירושלמי (פ"ט דתרומות) מני צבשו ולא דברכו:

לעוי רש"י
 אורמ"ן [אורדור"ן]. שרות גפנים. בלע"ז [בלע"ז י"א]. לפצור.